

VÍCTOR JOSÉ MONTES PIÑEIRO _Universidade de Vigo _[175-178]

O financiamento rexional da sanidade a debate

DIEGO MARTÍNEZ LÓPEZ / JOSÉ SÁNCHEZ MALDONADO (coordinadores)
Financiación regional de la sanidad y sus perspectivas de reforma
Centro de Estudios Andaluces, Sevilla, 2005

As políticas dirixidas a garantir a protección da saúde e a provisión de servizos sanitarios constitúen, en calquera dos países do noso contorno, un dos piares do chamado Estado do benestar. Entre outros aspectos, o establecemento da cobertura pública da atención sanitaria é, en por si, unha contribución *en especie* á distribución interpersoal da riqueza, á diminución das desigualdades sociais e á solidariedade interxeracional. Por outra banda, as características específicas do servizo no que ten a ver coa extensión da protección, a forma de cobertura, o financiamento e a organización tiveron respostas diferentes en cada país, conforme á súa tradición económica, política e social; isto, á súa vez, deu lugar a diferentes modelos, non exentos de debate, nos cales de xeito practicamente reiterado se revela a existencia non resolta de diversas tensións: financeira, de equidade, de racionalidade ou eficiencia e mesmo de lexitimación ou aceptación por parte da sociedade.

Precisamente, a cuestión do financiamento constitúe un aspecto principal da asistencia sanitaria; tanto pola forma en que se establece –que condiciona a equidade na prestación do servizo– como polo volume de fondos necesario para levala a bo termo, sempre crecente. A cuestión gaña en complexidade en casos coma o español, caracterizado pola provisión e produción descentralizada de servizos sanitarios, un aspecto que complica a distribución dos recursos dispoñibles ao involucrar administracións de distinto nivel –central e rexionais– orientadas por prioridades heteroxéneas. En termos económicos, a sanidade representa actualmente preto do 6% do PIB nacional e máis dun terzo do gasto recoñecido e liquidado polas comunidades autónomas españolas (CC. AA.); esta circunstancia sitúaa como a principal competencia autonómica desde o punto de vista financeiro e argumento case continuo de tensión interxurisdiccional, á vista da súa incidencia no conxunto do gasto deste nivel de goberno.

Nun intento por superar a súa instrumentación política, o financiamento sanitario integrouse de maneira definitiva, aínda que con especificidades, no conxunto do financiamento autonómico en xaneiro de 2002, coincidindo coa culminación do proceso de traspaso de transferencias na materia; a pesar da satisfacción política inicial polo acordo acadado, a insuficiencia financeira en materia sanitaria volve ocupar un lugar destacado na axenda dos nosos gobernantes pouco despois. A obra que nos ocupa, *Financiación regional de la sanidad y sus perspectivas de reforma*, proporciona unha base racional ás diferentes propostas de reforma que veñen formulándose desde hai un tempo. O libro recolle as achegas realizadas por diversos expertos en federalismo fiscal e economía da saúde no marco das xornadas celebradas co gallo do Seminario sobre financiamento rexional da sanidade que tivo lugar en Sevilla en xullo de 2005.

As achegas agrúpanse en tres grandes bloques, que abordan o problema desde a perspectiva internacional ata a autonómica, pasando por unha avaliación da xestión sanitaria, cuxo fío condutor reside no vencemento da identidade entre necesidade, demanda e utilización nun servizo de consumo inducido, dada a asimetría de información entre profesionais e pacientes. O primeiro bloque de traballos, composto por dous relatorios, ofrece un percorrido pola dimensión internacional da cuestión. Rosa María Urbanos Garrido examina, describe e valora as tendencias observadas recentemente no financiamento do gasto sanitario en varios países do noso contorno social, económico ou cultural; presta, asemade, especial atención aos mecanismos de asignación de recursos. Pola súa banda, Carmen Molina Garrido analiza os distintos instrumentos empregados para garantir un acceso equitativo aos servizos

sanitarios en diferentes contextos internacionais, caracterizados todos pola descentralización na xestión.

Guillem López Casasnovas abre o segundo bloque de relatorios reflexionando sobre as dificultades técnicas que entraña a rexionalización dos recursos sanitarios no marco dunha descentralización político-parlamentaria e fiscal efectiva como a que caracteriza o noso país. Isto é o que o leva a avogar pola introdución de mecanismos de descentralización sanitaria “de segunda xeración” e a introdución de sistemas de financiamento baseados na microeficiencia dos centros de provisión. A continuación, Juan de Dios Jiménez Aguilera, Roberto Montero Granados e José Martín Martín exploran os determinantes territoriais da demanda sanitaria; nunha primeira achega, establecen unha aproximación metodolóxica que permite obter unha medición da necesidade sanitaria a nivel rexional, con resultados relativamente próximos aos derivados da distribución autonómica da poboación protexida polo Sistema Nacional de Saúde. A mesma terna de autores afonda na cuestión a través dunha segunda contribución en que se estuda, por medio dun modelo de regresión loxística, a influencia da provincia de residencia na determinación da demanda sanitaria; isto permítelles revelar a existencia de desigualdade no acceso. Por último, David Cantarero Prieto e Marta Pascual Sáez, aguillados pola idea do deseño de políticas sanitarias que melloren a percepción da saúde por parte da cidadanía, analizan o efecto de diversas variables de tipo socioeconómico sobre o estado de saúde individual dos españois, medido de maneira subxectiva a partir dunha autovaloración.

O terceiro bloque de relatorios avalía o financiamento rexional da sanidade en España. José Sánchez Maldonado e, de novo, Carmen Molina Garrido presentan unha visión retrospectiva das diferentes etapas do proceso descentralizador das competencias organizativas e asistenciais protagonizado polo noso país; a súa revisión trata desde as distintas fases de descentralización parcial (protagonizadas en exclusiva polo ámbito do gasto) ata a integración definitiva do financiamento sanitario no sistema xeral de financiamento das CC. AA. O percorrido complétase coas achegas de Santiago Lago Peñas e Alfonso Utrilla de la Hoz. O primeiro realiza unha avaliación do grao de responsabilidade dos gobernos autonómicos na evolución do gasto público en sanidade, avaliación que fai extensible á evidencia dispoñible tras a última reforma introducida, e que lle permite denunciar os límites que o actual sistema de financiamento exerce sobre un escenario xeral de demanda crecente. A súa intervención culmina coa formulación dunha serie de propostas pensadas para alimentar o debate sobre a reforma sanitaria. O segundo, pola súa banda, examina a sustentabilidade xeral das finanzas públicas rexionais a partir da estimación futura dos ingresos de carácter tributario, no marco dun sistema como o vixente, que reforzou a corresponsabilidade fiscal das facendas subcentrais. Os resultados revelan un escenario financeiro de estabilidade e suficiencia afectado, no caso de a sanidade, polo forte aumento do gasto.

En definitiva, o texto dálles resposta a moitas das interrogantes que suscita un tema complexo, de indubidable relevancia social e notable transcendencia política. Faino, ademais, nun contexto axeitado para a reforma, delimitado polas novas reivindicacións autonómicas e a fortaleza dos factores que apremian a inflación do gasto sanitario: o envellecemento da poboación, a inmigración e a persistencia de disparidades respecto ao contorno, tanto en termos orzamentarios como de asistencia sociosanitaria. Estamos, por tanto, ante unha interesante contribución ao deseño dun sistema de financiamento que garanta un panorama de estabilidade financeira e orzamentaria no longo prazo, que colabore coa sustentabilidade do gasto